

Nr 524.

Av fröken Liljedahl m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 103, angående vissa frågor rörande blind- och dövstumundervisningen.

I proposition nr 103 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående vissa frågor rörande blind- och dövstumundervisningen. Det är med tillfredsställelse vi konstaterar att förslaget innebär väsentliga förbättringar på ett flertal punkter. Vi beklagar dock att departementschefen icke nu ansett sig kunna tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av biträdande husmoderstjänster dels vid Tomteboda blindinstitut och dels vid de större dövstumskoleinternaten samt ytterligare 4 vårdarinnjetjänster vid Tomteboda och 5 vårdarinnjetjänster vid dövstumskoleinternaten. Behovet av dessa tjänsters inrättande har framhållits redan i skolöverstyrelsens petita till 1950 års riksdag och framförts ytterligare i samband med anslagsäskanden till 1951 och 1952 års riksdagar. Överstyrelsen anförde i petita till 1950 års riksdag bl. a. följande rörande husmoderstjänster:

»Husmoderns arbete är av största betydelse för trevnaden vid internat-skolorna. Beträffande dövstumskolorna ha vid flera tillfällen framförts klagomål över internatens påfallande brister i fråga om elevernas personliga omvårdnad. Utan tvivel beror detta till en del på husmödrarnas alltför stora arbetsbörda. Överstyrelsen föreslår därför, att biträdande husmodrar anställas vid Tomteboda och de större dövstumskoleinternaten i likhet med vad som redan är fallet vid vårdanstalten i Lund för blindas. Ifråga om löneställningen för husmoder och biträdande husmoder synes löneplacementen av liknande tjänster vid ungdomsvårdsskolorna närmast böra tjäna som förebild. Överstyrelsen räknar med att samma kompetenskrav som socialstyrelsen ställer på innehavare av husföreståndartjänsterna, d. v. s. ekonomi- eller internatföreståndarutbildning eller därför jämförlig kompetens, också skall ställas på innehavare av husmoderstjänsterna vid blind- och dövstumskolorna. Bland ungdomsvårdsskolorna finnes visserligen ingen, som i fråga om elevantal kan direkt jämföras med de blind- och dövstumsanstalter som här avses. Högsta elevantal vid ungdomsvårdsskolorna är 50—60. Vid skolhem av denna storleksordning äro anställda en husföreståndare (den vid dessa skolor använda benämningen å husmoderstjänsterna) i lönegrad Ca (Ce) 15 och en biträdande husföreståndare i lönegrad Ca (Ce) 13. Husmodern vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte med ett sammanlagt antal vårdtaganade av cirka 180 är

placerad i lönegrad Ca 12 och husmodern vid blindskolan å Tomtebodas i lönegrad Ca 11. Endast vid vårdanstalten för blindas är biträdande husmoder anställd, placerad i lönegrad Ce 7. Överstyrelsen finner det rimligt, att för ungdomsvårdsskolorna för husföreståndare och biträdande husföreståndare gällande löneställning genomföres även vid de större blind- och dövstumanstalterna av internatkaraktär. Överstyrelsen föreslår således, att husmoderstjänsten vid Tomtebodas från och med budgetåret 1950/1951 placeras i lönegrad Ca 15 och att från och med samma år inrättas en biträdande husmoderstjänst i lönegrad 13.»

Direktionen begär liksom tidigare placering av ordinarie husmodern i lönegrad Ca 17, vilket förslag tillstyrkes av inspektören.

Under åberopande av riksdagens i skrivelsen 1951:378 anmälda beslut i anledning av propositionerna 1951:214 och 227 angående ändrad lönegrads-placering för viss vård- och ekonomipersonal m. m. har departementschefen tillstyrkt uppflyttning av husmoderstjänsten vid Tomtebodas till lönegrad Ca 17.

I 1951 års petita begärde Överstyrelsen 5 nya vårdarinetjänster för Tomtebodas, varvid följande anfördes:

»Vid Tomtebodas äro anställda 9 vårdarinnor. Enligt av rektor i PM av den 14 april 1950 lämnade uppgifter ha dessa vårdarinnor sin tjänstgöring förlagd på följande sätt. I förskolan, med 44 barn, tjänstgöra 4 vårdarinnor. Barnen äro delade på tre avdelningar med 1 vårdarinna per avdelning; den fjärde vårdarinnan flyttar mellan avdelningarna och tjänstgör under de övrigas ledigas tid. Denna räcker ej till för att täcka de tre vårdarinnornas fritid, utan städpersonalen måste vissa tider anlitas. Vid institutet med 82 barn, 47 pojkar och 35 flickor, arbeta 5 vårdarinnor, 2 i vardera pojks- och flickavdelningen. Den femte vikarierar på båda avdelningarna. Varje natt tjänstgöra 3 vårdarinnor, en vid vardera förskolan samt institutets pojks- och flickavdelningar. Vårdarinnornas tid är strängt upptagen med rutinmässigt arbete och de ha föga tid för fostrande uppgifter. Överstyrelsen begärde föregående år nya vårdarinetjänster vid vissa dövstumskolor under motivering, att de dövstamma barnen behövde ordentlig tillsyn och uppfostran även under från skolarbetet ledig tid. — — — Blinda barn fordra personlig omvårdnad i ännu högre grad än dövstamma.»

1951 års riksdag har medgivit endast en ny vårdarinna. Överstyrelsen föreslår för budgetåret 1952/1953 ytterligare 4 vårdarinnor.

I fråga om behovet av vårdarinnor vid dövstumskolainternaten anförde överstyrelsen i sitt utlåtande den 9 november 1948 över 1945 års dövstumutrednings betänkande följande:

»Det torde, som utredningen framhåller, i längden vara otillfredsställande, att tillsynen över barnen under deras fritid är fördelad på olika befattningshavare, vilka var och en endast under kortare stunder i sträck har hand om stora grupper av barn, varvid det knappast kan bli tal om upp-

fostran utan endast om övervakning. En mera koncentrerad tillsyn skulle betyda en enhetligare och mera konsekvent uppfostran. Vårdarinnorna, som närmast skulle ha ansvaret för barnens fostran, äro för få och hindras dessutom av en mängd skiftande göromål (städning, lagning av kläder, o. s. v.) från att ägna sig åt rena uppfostringsuppgifter.» Överstyrelsen räknade då med att det skulle behövas en vårdarinna på 12 elever. I petita för budgetåret 1950/1951 föreslog överstyrelsen utökning av vårdarinnepersonalen med 13 tjänster. Sedan dess har riksdagen beviljat sammanlagt 8 nya vårdarinnetjänster. Ehuru det utökade barnantalet skulle motivera ytterligare ett par tjänster, vidhåller överstyrelsen i nuvarande läge sitt tidigare förslag och hemställer om 5 nya vårdarinnetjänster, 2 för vardera skolorna i Härnösand och Lund och en för skolan å Manilla.

En utvidgning av personalen synes oss väl berättigad. Dessa barn fordrar på grund av sitt lyte en alldeles särskild tillsyn och särskild stöd och förståelse för att rätt kunna utvecklas. Det är därför av stor betydelse att det både för deras utveckling och deras trygghet finnes tillräcklig vårdpersonal. Ett ytterligare skäl för inrättande av biträdande husmoderstjänster synes oss vara det, att då husmodern numera har reglerad arbetstid det är av behovet påkallat att kvalificerad ersättare för henne finnes.

Det synes oss önskvärt att riksdagen vid behandlingen av denna proposition i princip toge ställning till skolöverstyrelsens förslag beträffande inrättandet av biträdande husmoderstjänster, liksom departementschefen gjort då det gäller inrättandet av biträdande lärartjänster, även om man inte för dagen anser sig kunna tillstyrka samtliga tjänsters inrättande.

Med anledning av ovan anförda vilja vi härmed föreslå,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 ville besluta,

att inrätta 6 biträdande husmoderstjänster varav 2 för budgetåret 1952/1953, den ena vid Tomtebodas blindinstitut och den andra vid ett av dövstuminternaten, samt

att utöver vad som föreslagits i propositionen inrätta ytterligare 4 vårdarinnetjänster, fördelade efter behov till Tomtebodas blindinstitut och dövstumskoleinternaten, och

att uppräknat det i propositionen föreslagna beloppet till erforderlig storlek.

Stockholm den 29 mars 1952.

Edith Liljedahl.

Helga Sjöstrand.

Ruth Ager.